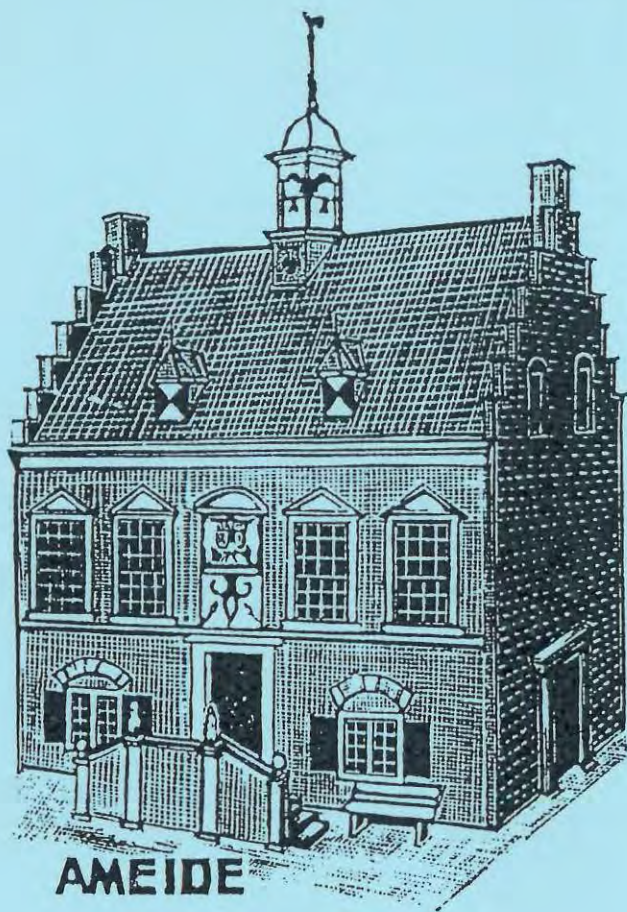

*Historische Vereniging
Ameide en Tienhoven*

Jaargang 14
Nr. 2

NIEUWSBLAD VAN DE HISTORISCHE VERENIGING AMEIDE en TIENHOVEN

ISSN: 1569-7800

De Vereniging is gevestigd in Ameide en heeft haar domicilie in het oude Stadhuis aldaar. Ze is opgericht op 13 december 1989 en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Dordrecht onder nummer 40324336.

BESTUUR:

Voorzitter	A.M. den Oudsten, Kerkweg 29, 4235 VT Tienhoven, ☎ 601249
Secretaris	G.W. Groenendijk, De Bogerd 3, 4233 GN Ameide, ☎ 601886
Penningmeester	J. Stasse, De Bogerd 19, 4233 GN Ameide, ☎ 602488
Alg. adjunct	J.A. Maatkamp, Lekdijk 18, 2769 GA Langerak, ☎ 602071
Lid	E.H. den Hartog, Voorstraat 6, 4233 EA Ameide, ☎ 602087
Lid	J.D.C. Laroo, Voorstraat 8, 4233 EA Ameide, ☎ 602026
Lid	C.J. Neels, Lekdijk 24, 4235 VL Tienhoven, ☎ 601320
Lid	C. Rijnhout, De Kooi 25, 4233 GP Ameide, ☎ 602648
Lid	G. Streefkerk, Paramasiebaan 11, 4233 EX Ameide, ☎ 601369

CORRESPONDENTIEADRES

G. Groenendijk

EXCURSIES

A.M. den Oudsten

REDACTIEADRES KWARTAALBLAD

J.D.C. Laroo

LEDENADMINISTRATIE

J. Stasse

CONTRIBUTIE

Deze bedraagt € 15,- per jaar, over te maken op bankrekening nummer 301952248 van de Rabobank te Ameide t.n.v. de penningmeester van de vereniging

Nieuwsblad 14-de jaargang, nummer 2

: INHOUDSOPGAVE

J.D.C. Laroo	: Van de redactie
G.W. Groenendijk	: Van het bestuur
P. Will	: Toch herdenken
	: De loopplank uitgelegd
P. van Toor.	: 3-mei-impresies
G.W. Groenendijk	: Het Jachtarchief van Ameide
G.W. Groenendijk	: Algemeen reglement voor de gemeente Ameide
J.D.C. Laroo	: Die handveste van der Ameyde

VAN DE REDACTIE

Naast de gebruikelijke redactionele- en bestuursmededelingen besteedt deze uitgave uitgebreid aandacht aan twee thema's, namelijk aan de meiherdenking en aan enige reglementen en wetsartikelen uit het verleden.

Het was ons voornemen om in dit nummer ook weer eens iets te schrijven over de stand van zaken bij de dijkverzwaring te Sluis, een zaak die ons allen ter harte gaat. We volstaan echter met de opmerking dat, door de werkzaamheden ter plekke, de dienstbaarheid van onze huidige openbare vervoerder op dit moment tot een historisch dieptepunt is gedaald. En daarom wordt in ons nieuwsblad bij deze voor het nageslacht vastgelegd, dat Ameide en Tienhoven in de maand juni 2003 gedurende drie hele weken 's avonds na zes uur niet meer per bus bereikbaar zijn (geweest).

Uiteraard zal de ellende weer teruggevoerd kunnen worden op een financieel plaatje, waar ongetwijfeld weer een andere instantie verantwoordelijk kan worden gesteld. Maar als het motto van "ARRIVA" nog steeds is: "We bewegen mensen", dan zouden wij dat graag aangevuld willen zien met "tot negatieve reacties".

Dit jaar vond de gebruikelijke 4-meiherdenking in verband met de zondagsrust plaats op zaterdag 3 mei, hetgeen binnen onze gemeenten leidde tot een kleine publieke discussie. De redactie is van mening, dat het rekening houden met overtuigingen en gevoelens van anderen ook een schaduwzijde heeft en dat het verschuiven van een zo emotionele datum alleen al daarom nooit het initiatief van één persoon kan en mag zijn. Een verslag van de herdenking, alsmede enige samenhangende artikelen treft u in dit blad aan.

Verder is het ons een genoegen u een drietal bijdragen te mogen aanbieden over historische reglementen, maatregelen en wetsartikelen, waarvan twee artikelen te zijner tijd zullen worden voortgezet en aan één artikel een wedstrijd voor leden en belangstellenden verbonden is. Doet u allen mee! De mededingingsvoorwaarden staan in het betreffende artikel.

Van het bestuur

In de laatste bestuursvergaderingen hebben we stil gestaan bij de activiteiten die we als vereniging ontplooiën. We hebben geïnventariseerd welke personen (zowel bestuursleden als verenigingsleden) op de een of andere wijze hun steentje bijdragen aan de verenigingsactiviteiten. Ook is daarbij aandacht gegeven aan de activiteiten die het komende jaar zijn te verwachten. Binnen het bestuur hebben we dit op papier gezet. Dit document is voor het bestuur een hulpmiddel om te kijken wat de inzet is van mensen, en wat we wel of wat we juist niet kunnen aanpakken. Het leert ons de mogelijkheden en de beperkingen van onze vereniging kennen. Een heel belangrijke conclusie is dat we zeer sterk afhankelijk zijn van de bijdragen en werkzaamheden die bestuursleden leveren en die verenigingsleden kunnen bieden. Het zal duidelijk zijn dat des te meer inzet en tijd die door mensen wordt besteed aan de vereniging dit ten goede komt aan de bloei van de vereniging.

De jaarvergadering hebben we gehouden op 29 april 2003 in Het Wapen van Ameide. Tijdens deze vergadering zijn de notulen van de ledenvergaderingen van 20 juni 2002 en 14 november 2002 ongewijzigd vastgesteld. De expositie "*een kijkje achter de damwand*" is onder de aandacht van de leden gebracht. Het jaarverslag over de periode april 2002 t/m maart 2003 hebben we met elkaar doorgenomen. Daarbij is geconstateerd dat het ledenaantal is gegroeid naar 185. De financiële stukken van de vereniging zijn toegelicht en vastgesteld. De kascontrolecommissie heeft gerapporteerd dat de financiën in orde zijn. Het mooie positieve resultaat van de vereniging hebben we te danken aan het succes van het boek: "*Ameide – Tienhoven, in verleden en heden*".

De aftredende en herkiesbare bestuursleden A.M. den Oudsten en G.W. Groenendijk zijn herkozen. De activiteiten van de werkgroepen worden in het kort toegelicht en ook de voorgenomen lezingen en excursies besproken. Enkele tijdens de rondvraag gestelde vragen zullen in een bestuursvergadering worden besproken.

Na de pauze werden er dia's vertoond die door wijlen Jan den Oudsten zijn gemaakt van oude foto's en ansichtkaarten. Paul Will verzorgde de inleiding en werd bijgestaan door Krijn van der Grijn. Het was een zeer geslaagde presentatie, ieder genoot nadrukkelijk van de beelden en van de herkenningen en van het commentaar uit de zaal. Tijdens de jaarvergadering hebben we kunnen genieten van een hapje en een drankje en om 22.50 uur werd de jaarvergadering gesloten.

Tijdens de laatste bestuursvergadering hebben we stilgestaan bij de mogelijkheden om de begane grond van het Stadhuis te herindelen. Uit een eerste verkenning is naar voren gekomen dat er mogelijkheden zijn om na een herindeling de ruimten beter geschikt te maken voor verenigingsactiviteiten, zoals het creëren van werkruimten, bergruimten en een verenigingsbibliotheek. Binnen het bestuur hebben we afgesproken om dit plan verder uitwerking te geven en de haalbaarheid daarvan nader te bezien.

Ook is zeer zeker vermeldenswaardig dat tijdens de bestuursvergadering van 20 mei 2003 Jack Laroo de functie van vice-voorzitter op zich heeft genomen.

Ontvangen

Van ons verenigingslid Peet van Toor uit Haarlem mochten we ontvangen de Jaarboeken van het Centraal Bureau voor Genealogie van de jaargangen 1991 tot en met 2002. In totaal dus 12 boeken met een genealogische en historische interessante inhoud. Ook het kwartaalblad Genealogie van het Centraal Bureau voor Genealogie vanaf nummer 1 van jaargang 1 tot en met nummer 1 van jaargang 2003 mochten we ontvangen van Peet van Toor. In totaal is dit 12 kg boeken en tijdschriften. Van deze plaats willen we de gever hartelijk bedanken.

Tijdens de Open Dag van de HOAV op 24 mei 2003 te Hardinxveld, waar wij als vereniging ook waren vertegenwoordigd, mochten we van twee collega verenigingen enkelen familie berichten ontvangen van inwoners van Ameide. Ook daarvoor hartelijk dank.

Persbericht

Pracht en Praal van de Paus

Schatten uit het Vaticaan eenmalig te zien in Utrecht

11 september tot en met 30 november 2003

Dit najaar zijn in Museum Catharijneconvent in Utrecht circa 100 unieke Vaticaanse schatten te zien. De voorwerpen worden voor het eerst buiten het Vaticaan getoond en waren niet eerder voor het publiek toegankelijk. Te bewonderen zijn onder andere de pauselijke tiara (driekroon) waarmee Johannes XXIII werd gekroond, de ring van Pius XII en voorwerpen zoals mijters, boekbanden, kelken en reliekhouders. De kostbaarheden zijn in de laatste twee eeuwen vervaardigd voor elf verschillende pausen. De meeste objecten zijn rijkelijk versierd met zilver, goud en edelstenen. Pracht en Praal van de Paus is te zien van 11 september tot en met 30 november 2003. Aanleiding voor de expositie is het feit dat het dit jaar 150 jaar geleden is dat Nederland, na de reformatie, weer in bisdommen werd ingedeeld. Vanwege dit jubileum was het Vaticaan bij hoge uitzondering bereid de voorwerpen uit te lenen voor een eenmalige en spectaculaire tentoonstelling.

De tentoonstelling

Het merendeel van de getoonde voorwerpen wordt bewaard in de pauselijke sacristieën, diverse ruimtes naast de Sixtijnse kapel. In een sacristie worden de benodigdheden voor de dienst bewaard. Tevens fungeert een sacristie als kleedruimte. De pauselijke sacristieën zijn nooit toegankelijk voor publiek. De expositie in Museum Catharijneconvent biedt de bezoekers een unieke mogelijkheid om de fraaie verborgen kunstschaten van nabij te kunnen bewonderen. Naast voorwerpen uit de pauselijke sacristieën zullen objecten te zien zijn uit onder meer de schatkamer van de Sint-Pieter en uit het Lateraans Paleis in Rome. De tentoonstelling belicht eveneens twee typisch pauselijke rituelen: het conclaaf (de keuze en de kroning van de nieuwe paus) en het Heilig Jaar dat om de 25 jaar gevierd wordt (de laatste keer in 2000).

Contacten met het Vaticaan

Tijdens de voorbereidingen van *Pracht en Praal van de Paus* zijn de contacten tussen Museum Catharijneconvent en het Vaticaan verder verstevigd. In juli 2002 is museumdirecteur Guus van den Hout door de paus benoemd tot adviseur van de pauselijke commissie voor het culturele erfgoed van de kerk. Door deze benoeming gingen deuren voor het Catharijneconvent open die voor andere gesloten blijven.

Catalogus

Bij de tentoonstelling verschijnt bij uitgeverij Ludion een Nederlandstalige catalogus waarin de circa 100 geëxposeerde voorwerpen en de betekenis en historische wortels van het conclaaf, de pausmis en het Heilig Jaar worden belicht.

WIE ZOET HEM HIET, KENT D' OORLOG NIET
Een wijze spreuk van Erasmus, vijf eeuwen oud !

Welja, eerst even iets onder ons, lezers: hebt u ook dat gevoel dat niet alle cijfers van 1 tot 10 even goed aangeschreven staan? Zo komen de even getallen er bij mij beter af dan de oneven met ene uitzondering, dat is de 5. Zou dat te maken kunnen hebben met een van de eerste ontdekkingen die je in je prille leventje doet, namelijk van je vingers. Hoe beweeglijk zijn die grijporganen van je handjes allebei!

Bedenk daarbij wel dat de 'stap' van grijpen naar begrijpen een bijzonder grote is.

Maar goed, zo vieren we bijv. in het familieleven gedenkdagen van 5 en veelvouden ervan, die we sieren met namen als brons, zilver, goud, zelfs diamant.

In (inter)nationaal verband maken we gewoonlijk ook pas op de plaats bij feiten, zowel droeve als blijde, die met de tafel van 5 te maken hebben.

In dit opzicht beleven we historisch gezien een merkwaardig jaar, terwijl de lokale geschiedenis daar haar mopsteen aan bijdraagt. In ons vorige nummer hadden we nog kunnen duiden op een ander soort stenen: de zgn. waterstenen, gemetseld in de noordmuur van ons Stadhuis. We vonden het passend aandacht te besteden aan de Watersnoodramp van 50 jaar terug. Het Lekwater steeg immers hier wel niet tot aan onze lippen, maar zo hoog dat je hurkend op de dijk je handen had kunnen spoelen.

Hoewel we voor de onmiddellijke rampspoed gespaard zijn gebleven, was dit 2 maanden later totaal anders. Op Goede-Vrijdagavond, 3 april 1953, ging de hervormde kerk van Ameide in vlammen op. Kerkmensen onder ons zullen moeiteloos deze twee tegenspoeden weten te verbinden met de 5de en 6de regel van vers 5 uit psalm 66, oude berijming:

*Een net belemmerd' onze schreden;
Een enge band hield ons omkneld;
Gij liet door heerszucht ons vertreden;
Gij gaaft ons over aan 't geweld
Hier scheen ons 't water t' overstromen,
Daar werden wij gedreigd door 't vuur;
Maar Gij deedt ons 't gevaar ontkomen
Verkwikkend ons ter goeder uur*

Vervolgens gaan we met onze wijsvinger langs de beginregels die ons herinneren aan een ander gedenkwaardig feit; namelijk aan de bezettingsperiode van '40 tot '45. Dit was de introituspsalm in de gezamenlijke dankdienst op zaterdagmiddag 5 mei 1945, waarin de beide plaatselijke predikanten, J.J. Poot en J.M. Vlijm voorgingen. Weet u: we moeten in gedachtenis houden, wat op de klokkentoren van het Grebbebergmonument staat:

*Vijf dagen – en de vrijheid ging verloren
Vijf jaren – en eerst toen werd zij geboren
Zo moeizaam triomfeert gerechtigheid
Aan dit besef zij deze grond gewijd.*

Na vijf jaar konden we opgelucht ademhalen en kregen nieuwe kansen. De in KZ Neuengamme omgekomen verzetsman Jan Campert helaas niet. In het bekendst geworden oorlogsgedicht, 'Het lied der achttien doden' schreef hij 4 jaar eerder vol goede hoop: 'Er daagt een dag na elke nacht / voorbij trekt ied're wolk'. Soms vraag je je af: is die wolk niet blijven hangen en heeft de

mensheid het duister liever gehad dan het licht? Heeft ze ten diepste beseft wat de waardigheid van leven betekent?

We gaan nog even verder terug in de tijd, naar het holst van de vorige eeuw, dat is 1933, het jaar waarin de Duitse nazi's de verkiezingen wonnen en Adolf Hitler Rijkskanselier werd. Toen anderhalf jaar later de oude president Von Hindenburg stierf, nam Hitler ook diens plaats in.

Intussen was het 27 februari precies 70 jaar geleden dat het Rijksdagsgebouw afbrandde. Het 'bolsjewisme' kreeg de schuld, binnen 24 uur werden duizenden aanhangers gevangen genomen en na een schijnproces werd de triestige, Marinus van der Lubbe, die rondzwervende man met dat wankele hoofd, geslachttofferd om met dit alles het nazidom van de Führer te doen zegevieren.

Tot dan toe hadden de continenten veelal als vijf marmotten geslapen, maar men schrok wakker toen men zag, waarop dit op 10 mei 1933 uitliep, afgezien van de landhonger die steeds heviger werd, eveneens de rassendiscriminatie en het groeiend aantal concentratie kampen. Op het grote plein bij de Staatsopera werden boeken, uitgaven van ongewenste auteurs, ten aanschouwen van een menigte domweg verbrand onder het gebral van Goebbels, de minister van volksvoorlichting. O, arm land met de kanker van de haat in het lijf: wie boeken verbrandt, verbrandt op den duur mensenkinderen! In de jaren erop volgde een lawine van beledigingen, pesterijen en aantijgingen tegen de communisten, homo's, zigeuners en m.n. de joodse medeburgers. Deze ging stap voor stap over in echte aanvallen, intimidatie en bedreigingen, om ten slotte te ontaarden in de vernietiging van dit volksdeel. 5 jaar nadien volgde o.m. het proces tegen dominee Martin Niemöller, wiens dapper getuigen en handelen hem in het kamp Sachsenhausen en later in Dachau deden belanden. Mag ik een persoonlijke herinnering inlassen: als kind weet ik nog hoe over diens bewogen leven in onze dorpsgemeenschap werd gesproken n.a.v. een vertaalde brochure, een soort Kerstboodschap van hem, en hoe die ter harte werd genomen en men steeds bezorgder sprak over de toestanden bij de Oostenburen.

In de *Kristallnacht*, die van 9 op 10 november 1938, vernielden in heel Duitsland de nazi's en hun aanhangers eigendommen van joodse landgenoten, ruiten van winkels werden ingeslagen en synagogen in brand gestoken. Zijn er toen ook meer gewetens gaan rinkelen? Eén voorbeeld: een week later was het de traditionele boete- en gebedsdag en had een eenvoudige Lutherse dorpsdominee, Julius von Jan, de moed in Gods naam als een andere Jeremia de misdragingen van het Herrenvolk in zijn preek aan de kaak te stellen door o.a. te zeggen: *'Waar in Duitsland is er een profeet die ons Gods woord brengt? Waar is de man die roept: schendt niet de vreemdelingen, de weduwen en de wezen? Doet niemand geweld aan en vergiet niet onschuldig bloed. God heeft ons zulke mannen gezonden, maar ze zitten óf in concentratiekampen óf ze zijn monddood gemaakt.'* Dieser Volksverräter werd van de kansel weggesleept en is na zware mishandelingen in dezelfde gevangenis terechtgekomen, waar – o, ironie – Adolf Hitler 16 jaar eerder in betrekkelijke luxe aan zijn gruwelijk boek *'Mein Kampf'* had kunnen werken.

Met deze voorbeelden van onverzettelijkheid voor ogen keren we terug naar onze eigen woonplaats. Vijf jaar geleden is de gedenksteen opgericht en wij kregen ruimte om in het bulletin van de Oranjevereniging speciaal stil te staan bij de levensloop en het -einde van de beide Gerriden Roodhorst.

De loopplank uitgelegd

De Werkgroep Herdenking-Oorlogsslachtoffers schenkt in dit Oranjabulletin speciaal aandacht aan drie gebroeders Roodhorst. Zowel Gerrit als diens jongere broer, ook een Gerrit, hebben de gruwelen van de 2-de Wereldoorlog niet overleefd. Een derde broer, Jan, was als K.N.I.L.-militair in 1931 sloop gegaan naar Indië. Deze heeft als krijgsgevangene weliswaar enige kampen overleefd en de terreur tijdens de aanleg der Birmaspoorlijn aan den lijve ervaren. Zo heeft hij in oktober 1946, zij het als invalide, wel zijn geboortestreek weergezien.

Misschien vraagt u zich af wat die loopplank met dit drietal te maken heeft?

Wel, er schuilt een zekere symboliek in: wijst zo'n plank niet op verbinding en scheiding?

De oudere, Gerrit-met-het-lamme-handje, zoals ieder hem kende, was een der voorvechters in het verzet, gegroepeerd om het illegale blad '*Het Parool*'. Achter zijn ouderlijk huis, Achterweg nu nr. 11, lag over de scheidingsloot tussen Ameide en Tienhoven een smal soort loopplank, bedoeld én als brug én als vluchtroute. Daarmee kon je bij de boerderij van de familie Spek komen, die in '40 - '45 het kloppende hart der illegaliteit in onze dorpsgemeenschap was. De tweede Gerrit was in 1930 als jongmaatje naar zee gegaan en had op diverse schepen gediend. Na de torpedering van zijn schip bij Curacao werd hij kok-kanonnier op de 'Juno'. Op dit koopvaardijchip is 'Broer' - zo heette hij in de familie - amper 31 jaar oud aan een hartstilstand overleden. Hij is op 3 december 1943 uitgedragen over de loopbrug die speciaal voor hem was uitgelegd, en te Mobile (V.S.) met militaire eer ter aarde besteld.

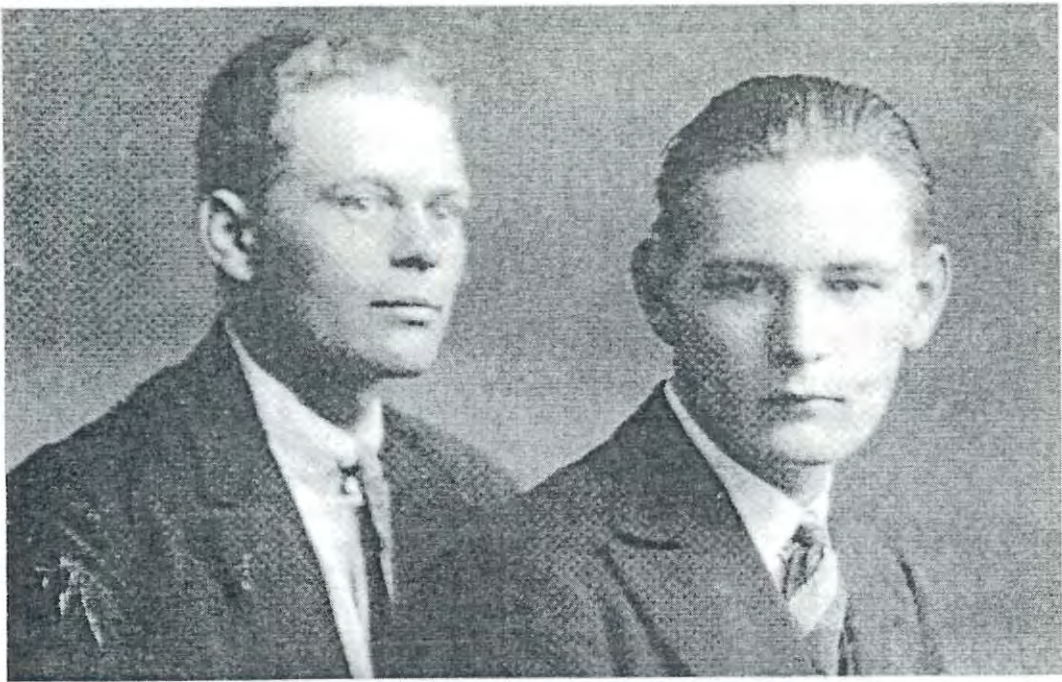
In datzelfde jaar was senior Gerrit eveneens voor het laatst die loopplank Ameide-Tienhoven over gerend, vluchtend voor zijn leven. Wat was er namelijk gebeurd? Uit protest tegen de '*terugleiding in krijgsgevangenschap van alle gedemobiliseerde militairen*' werd begin mei alom gestaakt. O.a. melkfabrieken gingen plat, dus lieten de boeren de zuivel die overschoot, maar in de sloot lopen. Tijdens die zgn. melkstaking riep Gerrit de Termeise mandenmakers op van hun breiplank op te staan om mee te komen protesteren. Zelfs werd met vereende krachten bij de Loswal een lading manden pardoos van een vrachtwagen gekiept. Daarop begon verdraaid het politieapparaat ter plekke een klopjacht op de boosdoeners en moest onze Gerrit zich subiet uit de voeten maken. Via die plank zoekt hij een schuilplek in de grienden bij Herlaer, krijgt een nacht onderdak bij Spek en een enkele nacht bij Louw van Lomwel. Intussen bezorgt Goof Spek en zoon Ries hem een fiets en teerkost, zodat hij via Rotterdamse familie kan onderduiken. In zijn afscheidsbrief van 10 dec. '43 schrijft hij: "*Als U deze regels leest, ben ik al op reis naar Frankrijk om in Engeland te komen, dag, moeder*". Het liep anders: zijn naam en handicap stonden vermeld in het Opsporingsregister. Hij is kort erop opgepakt en vanuit de Scheveningse bajes naar Buchenwald afgevoerd. Toen in 1945 de Geallieerden deze regio naderden, wilden de beulen schandespooren uitwissen door o.a. de gevangenen voor zich uit te jagen richting Flossenbürg-Dachau en wee, wie uitviel. Onderweg is hij op 22 april, 38 jaar oud, *krepiert* of neergeknald en in een massagraf op een *K.Z. Friedhof zu Wetterfeld beeedigt*.

De ouders vernamen deze droeve afloop bij stukjes en beetjes pas jaren later. Hoe aangrijpend is het te weten dat moeder Roodhorst dikwijls tot lang na de Bevrijding tot heel laat 's nachts voor het raam zat uit te kijken, wie weet...

P.S. Beider namen staan niet enkel vermeld op ons monument, maar ook op dat van de erebegravingsteunplaats te Loenen op de Veluwe, terwijl Gerrit Seniors naam eveneens gebeiteld staat in een muur op het ereveld bij Frankfurt am Main.

Laat ons een loopplank in de tijd uitleggen, dit ter bezinning op het heden, tevens om hun namen in ere te houden en opdat wij niet vergeten alle slachtoffers en nabestaanden!

3 Mei 2003

Voor de HERDENKING was ik naar Ameide gekomen. Het was voor de vijfde maal en de zoon van G.H. Spek zou de toespraak houden, een goede reden om daarbij aanwezig te zijn. Tijdens de oorlog speelde Goof Spek een belangrijke rol in het verzet.

Het weer werkte mee. Het was in ieder geval niet zo koud als vorig jaar. Het werd een gebeurtenis "onder ons", de eigen muziek, de eigen schoolkinderen en heel veel eigen publiek. En daar paste de toespraak van Ries Spek wonderwel bij. Rustig, weloverwogen en zeer duidelijk kwamen z'n woorden over. Iedereen luisterde gespannen. Hij had de beschikking over 8 minuten maar zonder angst of aarzelen maakte hij er 18 van. Het verveelde geen moment. De rol van zijn vader bij Meistaking en hulp aan onderduikers werd genoemd. Ten slotte de winter '44-'45 met de B.S., volgens Ries bedoeld om het gezagsvacuüm op te vullen na de capitulatie van de vijand. Wat betreft de Razzia van Juni 1944, deze heeft geen blijvend leed gebracht, alle gevangenen kwamen vroeger of later gezond terug. Tot slot las hij een brief voor van Geruit Roodhorst, waarin deze afscheid nam van familie en vrienden en waarin hij Goof Spek bedankt. Zoals gezegd, men luisterde gespannen en naar mijn idee werd het goed opgenomen.

Ik liep met de lezing van Ries wat vooruit want eerst was de heer Daniels aan het woord. Het was zijn persoonlijk idee geweest om de herdenking dit jaar niet op 4 maar op 3 Mei te houden, dit met oog op Zondag. Er was hier rumoer om geweest in het dorp maar van onmin was nu geen sprake. Zijn terugtreden als voorzitter van de commissie leek voor niemand een optie.

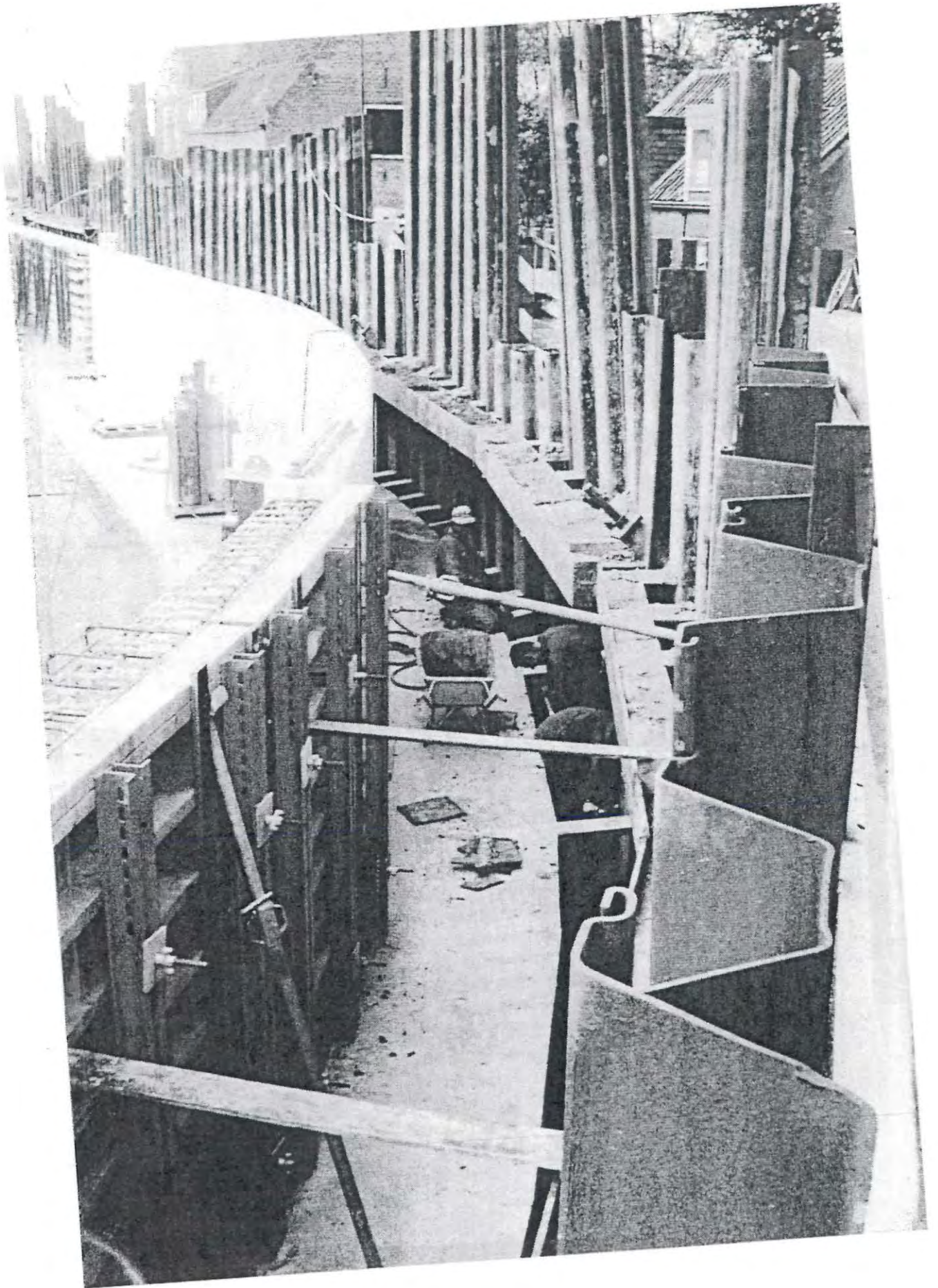
Tijdens de herdenking keek ik rond of er misschien vrienden of bekenden onder het publiek waren maar dat viel tegen. Geen militairen nog bekend van Java en geen vrienden uit de tijd daarvoor en daarna, gewoon niemand buiten de leden van de Historische Vereniging en daarbij miste ik nog Gerrit Streefkerk en Al den Oudsten. We worden oud en dan heb je dat! Gelukkig kwam Theo TUKKER naar me toe. Hij maakte voor mij een foto van een schilderij op Herlaar. We konden direct een nieuwe afspraak maken voor Sluis. Hij maakt drie foto's, die de hele damwand beslaan.

Daar was ik 's middag samen met Krijn van der Grijn. We werden hartelijk ontvangen door Ina RENES en bezichtigden de tentoonstelling. Ter plaatse bestelde ik twee foto's. De bovenkant van de damwand vertoont hogere en lagere gedeelten. Die kunnen overeenstemmen met bouwresten in de ondergrond. Met de opnamen van Theo is het misschien mogelijk om de locaties van de drie duikers te bepalen. In de Feestweek zal ik een toelichting geven bij de tentoonstelling. Dat werd met Ina afgesproken. Krijn heeft me rondgereden in de omgeving. Deze hoek van de Alblasserwaard is uniek, het landschap is immers al eeuwenlang gelijk gebleven. De glorie van HERLAAR herleeft in onze dagen.

Men zegt dat terugkijken naar het verleden niet goed is, men moet het oog richten op de toekomst. Tot m'n genoegen bemerk ik dat liefde voor de historie bij velen bestaat en dat ook bij de jongeren.

Haarlem, 13 Mei 2003.

Peter van Toor

Jacht Archief Ameide

In het Nationaal Archief (voorheen Algemeen Rijksarchief genaamd) te Den Haag is van Ameide een Jachtarchief aanwezig. Dit archief bevat onder andere een reglement en ordonnantie op de jacht onder de Heerlijkheid van Ameide, vastgesteld op 17 mei 1760. Verder bevat dit archief een register, waarin voorvallen zijn opgetekend en waarin verslagleggingen van vergaderingen worden gegeven. Ook bevat dit archief enkele losse documenten. Drie van deze losse documenten worden hierna weergegeven. Getracht is om de tekst van deze documenten zou letterlijk mogelijk weer te geven (transcriptie van de handschriften). Uit de teksten kan worden geconcludeerd dat de bevolking van Ameide indertijd de regels niet nauwgezet nakwam. Immers het was in de jaren 1778, 1785 en 1786 nodig dat op het Stadhuis met een aanplakbiljet kond gedaan werd dat er in het voorjaar geen eieren van wild gevogelte mochten worden geraapt.

Hierna volgt de getranscribeerde tekst van de afkondigingen uit de jaren 1778, 1785 en 1786.

Gert Groenendijk

---

den Wel. Ed. Gestr. Heere
Houtvester en Meesterknaapen
van het Jagtgerigt van den
Heerlijkheid Ameide in ervaringe
gekoomen zijnde dat veele
baatzoekende menschen het
gelusten kunnen om in het
voorjaar de Eijeren van allerlije
wildgevogelte in het veld onder
deese Heerlijkheid te gaan zoeken
en wegneemen; Zoo is het dat
hun Wel. Ed. Gestr. en hun Ed.
Achtb. bij deesen schoon ongehouden
egter ten overvloeden allen en
een ijgelyk zonder onderscheid
wel scherpeelyk verbieden om
geene Eijeren van wild gevogelte
van wat benaminge dezelve
ook zoude mogen weesen onder
Jurisdictie van deese Heerlijk-
heid # opteraapen, wegteneemen
of het zelve wild verstooren
direct ofte indirecte en dat
alles op zodanige Boette en
peene als in die, en allen
andere gevallen bij het
Jagt Reglement in dato 17
Meij 1760 over de Heerlijkheid
van Ameide is bepaald, en

waartoe bij deese werd gerefereerd
en waarna een ijder zig kan
reguleeren.

Zeg het voort

't zij in het veld, griendingen of
wildernissen hoegenaamt

Door mij ondergesch.
Gerechts Boode Gepubliceert
voor den steedehuijse van
Amijde den 15 maart 1778
H. Verkerk

Den Wel.Ed. Gestrenge Heer
Luijtenant Houtvester van het Jagt
gerigt van de Heerlijkheit Ameide, in
Ervaringe gecomen zijnde, dat veele
baatsoekende menschen, het Gelusten
kunnen, om in het voorjaar de Eijeren
van allerlije wild gevogelte, in het veld
onder deese Heerlijkheit te gaan zoeken
en wegnemen; zoo is het dat zijn
Wel.Ed. Gestr. bij deesen schoon ongehouden
egter ten overvloeden, allen en Een ijgelyk
zonder onderscheijt wel scherpeijk
verbied, om geene Eijeren van wild ge-
vogelte, van wat benamingen, deselven
ook zoude mogen wesen, onder de ijuris-
dictie van dese heerlijkheit 't zij in het
veld, Griendingen of wildernissen hoegenaamt,
op te Raapen, weg te nemen, of het zelve
wild te stooren direct ofte indirect en
dat alles op zoodaniege Boette en peene
als in die en allen anderen gevallen
bij het Jagt Reglement in dato 17 Meij
1760 over de Heerlijkheit van Ameide
is bepaalt, en waar toe bij deesen word
gerefereerd, waar na een ijder zig
kan Reguleeren

Zeg het voort.

Deese Gepubliceert door mij ondergeteekende
Gerechts boode van Ameijde voor der Steede
huijse alhier op den 10 April 1785

H. Vendeloo boode van het Jagt Gerigt
van de Heerlijkheit Ameijde

Den Houtvester van het Jagtgerigt van Ameide, in ervaringe gekomen zijnde dat eenige menschen zeer verkeerd denken, dat terwijl er opnieuw geen Publicatie teegen het zoeken van allerlije eijeren in het veld, is afgekondigd: dat zulks geleegentheijd zoude geeven om eijeren te mogen gaan zoeken. Welk misverstand heel ligt oecasioe zoude kunnen geeven, dat den een of anderen wierde bekeurd: zoo is 't dat den Houtvester voorn. schoon ongehouden, edog ten allen overvloeden een ijgelyk adverteert, dat de Publicatie bevoorens afgeleezen teegen het zoeken van allerlij eijeren, en waaronder wel deegelyk kietvits eijeren begreepen zijn, niet spreekt van eene tijd, of voorjaar, maar voor al tijd, als genomen zijnde uijt het Jagt Reglement deezer steede. En vervolgens word een ieder als nog gewaarschout om direct nog indirect, buijten die geen en welke de Jagt toebehoord, of daertoe speciale permissie bekomen hebben, in het veld onder het Territoir van Ameide, eenige eijeren hoegenaamt, te mogen gaan zoeken. zijnde reiss den Bode van het Jagtgerigt, en de Jaager beijden geordonneert, om daar stiptelyk na te zien.

Zeg het voort.

Deese door mij ondergeteekende Boode van 't Jagtgerigt van Ameijde voor den Steedehuijss Gepubliceerd Den 2 April 1786

H. Vendeloo

Algemeen REGLEMENT voor de gemeente Ameide

Tijdens een zoektocht op internet kwam ik bij een antiquariaat in Amsterdam tegen dat daar een boekje te koop werd aangeboden over Ameide. Dit was aanleiding om dit boekwerkje ter plaatse te gaan bekijken. In het antiquariaat bleek al heel snel dat dit boekje zeer de moeite waard was. Het boekje was namelijk een algemeen reglement voor de gemeente Ameide. Dit reglement is door de Gemeente Raad van Ameide gearresteerd (vastgesteld) op 15 Maart 1837. De Heeren Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hebben het reglement op 5 Mei 1837 geaprobeerd (goedgekeurd).

Hierna volgt de tekst van de eerste bladzijden uit dit interessante boekwerkje. Dit gaat over de inwoning, huisnummering, broodbakkers, de broodverkopers en de molenaars. Na de artikelen over deze onderwerpen volgt een hoofdstuk getiteld "Voorzorgen tegen brand". In een volgend nummer van het Verenigingsblad kan de tekst daarvan worden opgenomen.

Gert Groenendijk

De BURGEMEESTER en ASSESSOREN der Gemeente Ameide, brengen bij deze ter kennis van een ieder wien het zoude mogen aangaan, dat door den Gemeente-Raad in dezelve Gemeente is vastgesteld, en door de Heeren Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, is goedgekeurd het navolgend

ALGEMEEN

REGLEMENT

VOOR DE GEMEENTE

AMEIDE.

EERSTE HOOFDSTUK

Van de inwoning en nummering der Huizen.

Art. 1.

Indien iemand, hetzij alleen of hoofd des huisgezins zijnde, zich binnen deze Gemeente met ter woon nederzet, zal hij binnen de eerste veertien dagen inwoning, ter Secretarie der Gemeente aangifte moeten doen, van het getal personen, zijn gezin uitmakende.

Art. 2

Ingelijks zal van een enkel persoon, alsmede van een huisgezin, hetwelk de Gemeente staat te verlaten, in den loop van drie dagen voor deszelfs vertrek, gelijke aangifte moeten gedaan worden door het hoofd des gezins.

De overtreding tegen art. 1 en 2, zal gestraft worden, met eene geldboete van drie gulden.

Art. 3.

Zoo spoedig mogelijk, doch uiterlijk voor den 1sten Julij 1837, zullen alle huizen en gebouwen binnen deze Gemeente, met een doorlopend nummer worden genummerd, ten koste dezer Gemeente.

Art. 4.

Ieder eigenaar is verplicht, het op zijn huis of gebouw gestelde nummer goed zichtbaar te zijnen koste te onderhouden, op eene boete van eene gulden, telken reize door den eigenaar te verbeuren, wegens ieder huis of gebouw, omtrent hetwelk Burgemeester en Assessoren zullen oordeelen, dat aan dit artikel niet, of niet behoorlijk is voldaan.

TWEEDE HOOFDSTUK

Van de uitoefening der broodbakkers, broodverkoopers en koorn-molenaars neringen en bedrijven.

Van de broodbakkers en broodverkoopers.

Art. 5.

De Bakkers en Broodverkoopers, binnen deze Gemeente, zullen het brood dat door hen gebakken wordt, of elders gebakken zijnde, door hen te koop wordt geveild, niet voor hooger prijs mogen verkoopen, dan de zettinglijst bepalen zal, welke aan hen bij iedere rijzing of daling der broodprijzen, van wege Burgemeester en Assessoren, zal worden aan huis bezorgd.

Art. 6.

Ook zullen de bakkers geen brood mogen bakken van andere graansoorten, dan die hierna in art. 7 zullen worden uitgedrukt.

Evenmin zullen zij, noch de broodverkoopers, brood van andere graansoorten, elders gebakken, mogen te koop veilen.

Art. 7.

Binnen deze Gemeente, zal geen brood ter verkoop gebakken of verkocht mogen worden, dan alleen brood van goede hoedanigheid, wel doorbakken en bepaaldelijk tot het navolgende gewigt:

- 1°. Het ordinaire tarwe brood of zoogenaamd huisbak, van beste witte tarwe, alsmede dat van beste roode tarwe: tot drie, twee of een Nederlandsche ponden.
- 2°. Het gebuilde tarwe brood, van beste witte tarwe, bij twee, of een Nederlandsche ponden, benevens bij vijf oncen.
- 3°. Het rogge brood van beste rogge, mede bij de drie, twee of een Nederlandse ponden.

Zullende bij overtreding door de bakkers of broodverkoopers voor ieder brood, dat (behoudens de uitzondering hierna in art. 8 gemaakt) bevonden mogt worden naar eene andere gewigts verdeeling te zijn gebakken, worden verbeurd, voor de tweede reize eene boete van vijf gulden, en voor de derde reize eene boete van zeven gulden of bij onvermogen eene gevangenisstraf van eenen dag; in alle gevallen boven de verbeurd verklaring van het te ligt bevondene brood, ten behoeve van den algemeenen armen dezer gemeente.

Art. 8.

Wanneer bevonden wordt, dat het verschil in meer of minder op een Nederlandsch pond beschoten brood, slechts vijftien wigpjes of daar beneden, en op kant of korstbrooden slechts vier looden bedraagt, zal kunnen onderzocht worden of zulks

buiten opzet van den bakker of broodverkooper is toegekomen en daarop bij de strafbepaling mogen worden gelet; terwijl een beschoten brood, dat ouder is dan eenmaal vierentwintig uren, op een Nederlandsch pond, nimmer meer dan drie looden te ligt zal mogen wegen, op boete hiervoor bij art. 7 bepaald.

Art. 9.

Ten einde men steeds zoude kunnen weten, van welke bakkerij het brood herkomstig is, en welk deszelfs gewigt moet wezen, zullen Burgemeester en Assessoren aan ieder bakker en ten zijnen koste de noodige merken ter hand stellen, waarmede de door zoodanige bakker te vervaardigen soorten van brood, die aan de zetting zijn onderworpen, gemerkt zullen moeten zijn.

De broodverkoopers zullen binnen acht dagen na de afkondiging van dit reglement de merken van het bij hun gebakken of verkocht wordende brood aan den Burgemeester dezer gemeente moeten opgeven, en die merken niet dan met deszelfs voorkennis mogen veranderen.

Art. 10.

Ieder bakker of broodverkooper zal verplicht zijn, om bestendig buiten zijnen winkel een kennelijk teeken van zijn beroep geplaatst te hebben en daarenboven een zwart bord op te hangen, waarop de prijzen, tegen welke hij zijne aan de zetting onderworpen broodsoorten verkoopt, duidelijk en van de straat leesbaar zullen zijn opgetekend.

Art. 11.

De broodbakkers en broodverkoopers zullen het brood, bij hun gebakken of verkocht wordende, op geene andere plaatsen mogen houden, dan in hunnen winkel op eene zichtbare plaats, iedere soort bijzonder, en voorts altoos in hunnen winkel moeten voorhanden hebben goede schalen en gewigt met het merk van den jongsten ijk voorzien.

Art. 12.

De bakkers en broodverkoopers, zullen de zettingslijst, alsmede een afdruk van dit hoofdstuk, op eene in het oog vallende plaats in hunne winkels moeten voorhangen.

Art. 13.

De Burgemeester en Assessoren dezer gemeente, en alle plaatselijke Ambtenaren, welke Burgemeester en Assessoren zullen goedvinden daartoe te magtigen, zullen te allen tijde in de winkels, bakkerijen, op de zolders en in de kelders der bakkers en broodverkoopers en waar elders zij dit verder noodig zullen oordeelen, naar het gewigt en de hoedanigheid van het brood onderzoek kunnen doen.

De bakkers en broodverkoopers zullen dit onderzoek niet mogen belemmeren noch beletten.

Art. 14.

Elke overtreding van art. 5, 6, 9, 10, 11, 12 en 13 van dit reglement, of van eenig gedeelte van dezelve artikelen; mitsgaders elke nalatigheid in het nakomen van dezelve door wien ook bedreven, zal worden gestraft, met eene geldboete van zeven gulden of bij onvermogen eene gevangenzetting van eenen dag, en met verbeurd verklaring in alle geval, ten voordeele van den algemeenen armen dezer gemeente, van het brood, dat niet goed doorbakken of te ligt, of niet, of niet behoorlijk gemerkt, of van het brood, dat zamengesteld bevonden wordt, van andere graansoorten dan in art. 7 uitgedrukt zijn.

Van de koornmolenaar.

Art. 15.

De korenmolenaar zal, bij aldien door de bakkers aan hem erwten, boonen, haver, gerst, spelt of andere mestspeciën ter maling mogten worden aangeboden, het daarvan gemalen meel, alvorens hetzelfde van den molen terug te zenden, moeten vermengen met zooveel zand, dat hetzelfde geheel onbruikbaar is voor menschen, en alleen tot mesting van vee kan dienen; zullende de molenaar, welke, na de beoordeeling van Burgemeester en Assessoren, mogt bevonden worden, hierin nalatig te zijn geweest, voor ieder Nederlandsch mudde van het voornoemde meel, waaromtrent hij of deszelfs knecht of knechts, aan deze bepaling niet hadden voldaan, verbeuren eene boete van zes gulden, gezamenlijk echter de som van twaalf gulden niet te boven gaande.

Art. 16.

De molenaar zal de bakkers en verdere ingezetenen behoorlijk bedienen, alsmede het gewigt van het gemalen graan, ter goeder trouw terug geven, zullende aan hem niet meer dan een ten honderd voor het stuiven worden toegestaan, het meerder te kort bevonden wordende, zal door den molenaar moeten worden vergoed, waartoe de molenaar en bakkers verplicht zijn, zich van de noodige schalen en goed gewigt te voorzien, om de zak of zakken graan, (welke zakken altijd goed zichtbaar, met zwarte olijverw moeten zijn geteekend,) den molenaar of deszelfs knecht te kunnen toe wegen; terwijl, ingeval de partij daartoe te groot mogt zijn, er ten minste drie of vier gevulde zakken, worden uitgenomen, gewogen en van het gewigt eene schriftelijke notitie worden gegeven, en zal bij de te huis brenging van de gemalen granen, als boven moeten worden gehandeld, en de molenaar, bij weigering, vervallen in eene boete van zes gulden, of bij onvermogen eene gevangenzetting van eene dag, zijnde de bakkers verplicht, van zoodanige weigering, dadelijk kennis te geven aan den Burgemeester of bij deszelfs absentie, aan eenen der Assessoren.

Art. 17.

Wanneer de bakkers of andere ingezetenen, door of van wege den molenaar vermenen te zijn benadeeld, zullen zij zich des wegens bij den Burgemeester kunnen beklagen, die alsdan ingevolge dit reglement zal beslissen.

HET HANDVEST VAN AMEIDE (1)

Rond 1450 hernieuwde Reinout van Brederode, over hem de volgende aflevering wat meer gegevens, een aantal oude Termeise rechtsregels en liet ze op schrift stellen. Het originele document is verloren gegaan, maar gelukkig voor ons bestaat er nog een afschrift van. Dit afschrift heeft weer deel uitgemaakt van een groter geheel waarin waarschijnlijk de handvesten van Vianen en Meerkerk waren begrepen.

Het handvest laat zich in vieren onderverdelen:

1. Inleiding c.q. motivatie
2. 63 wetsartikelen
3. Nabetrachting
4. 8 later toegevoegde wetsartikelen

Die acht nagekomen artikelen doen ons al vermoeden, dat de opzet van het geheel vrij slordig is. En inderdaad kunnen we ons bij nadere bestudering nauwelijks aan de indruk onttrekken, dat het handvest door het knippen en plakken van artikelen van min of meer dezelfde strekking uit oudere documenten tot stand is gekomen, en wel hierom:

Hoewel er destijds nog geen spellingsregels waren had iedere schrijver min of meer zijn eigen vaste spelling. Het handvest is wat spelling betreft echter niet erg zadelvast. Het lijkt wel of er drie of meer schrijvers te gelijktijd aan gewerkt hebben. Zo wordt het woord "burgemeesters" op vijf verschillende manieren weergegeven, "Tournooise" op vier en "koopman" als coepman of coman. Er zijn nog legio andere soortgelijke voorbeelden te geven.

Vertaalwedstrijd

Is er groter uitdaging denkbaar dan een aantal rechtsregelen "waeronder uwe voirsaten ghesucht ende gheleden hebben" te interpreteren? De redactie van ons onvolprezen nieuwsblad stelt u heden in de gelegenheid om uzelf onsterfelijke roem te verwerven, slechts door de pen ter hand te nemen, tenminste vier aaneengesloten artikelen over te zetten in hedendaags Nederlands en het resultaat naar de redactie te zenden: Voorstraat 8 te dezer stede. De gelukkige winnaar(s) wordt een aandenken ter beschikking gesteld.

Bij deelname gelden de volgende regels:

- a. De vertaling vermeldt NIET uw naam en adres, maar een motto of code.
- b. Bij de vertaling wordt een GESLOTEN envelop gevoegd, waarop uw motto of code vermeld staat en waarin een briefje zit met uw naam en adres.
- c. De inzendtermijn sluit per 31 augustus 2003.
- e. Over de uitslag kan niet worden gecorrespondeerd.

Om u wat op weg te helpen: de Middelnederlandse spelling kent enige eigenaardigheden. De voornaamste zijn:

- klinkerverdubbeling door "i", "e": voirts = voorts, voer = voor.
- samentrekking van woorden: ist = is het; dattet = dat het
- een "g" of een "k" worden vaak gevolgd door een "h": ghegeven = gegeven
-

Bij wijze van voorbeeld is de "Inleiding" al voor u vertaald. Per alinea wordt de vertaling vrijer. Het gaat ons dan ook niet om een exacte vertaling maar meer om het begrip van wat er nu eigenlijk staat.

Misschien, dat u de gegeven vertaling niet erg accuraat vindt. Dan kunt u, om met de wedstrijd mee te doen, wellicht eens proberen deze vertaling te verbeteren. Veel succes!

Namens de redactie,

Jack Laroo

Die handtveste van der Ameyden*

In goods namen, amen. Om behoudenisse onsser stede van der Ameyden ende verbeteringhe, die onse voer vaders die heere van Heerlaer voertyts ghesticht ende mit vryhede¹ van rechten begaeft hebben ghehad, die van langhen jaeren herwaerts seere gheargert verderiflick ende in vervalle ghecomen is, die weeder in goede sake te brenghen ende te maken. Ende om te behulpen ende te bescudden² onse goede luyden ende ondersaten, porteren³ ende portersen binnen den selven onser stede wonachtich ende naemaels mitter wone alldaer comende.

Want die handtvesten ende brieven van der selver vryheden by quader bewaringhe ende versuyme off van outheden alsoe verderft, verwesen ende niet van weerder gheworden syn, datmen daer om bespreken yetwael mede off wtrecchten mach, soe wy dat wael vernomen ende verstaen hebben.

Oick dattet in denselven hoeren vryheden ende handtvesten voirschr. alsoe niet besorcht en is, dat men die simpel, onnoosel ende die goede ende die van buyten onder ons inden selven onse stede mitter woene comen off comen souden daer mede niet beschudden mach⁴. Die quade ende die lichte, rueloese⁵ ende die fokerts⁶, die mere crode⁷ van maghen⁸ opter straten hebben, ende moghen om cleine boete die goeden ende die vreemden slaen, veriaghen ende verfokerden, daer van aen onser heerlicheyt ende onser stede grotelick by veraftert⁹ worden. Des ons

Het wetboek van Ameide

In de naam van God, amen. Het is onze bedoeling om de regels van rechten en plichten, die onze voorvaderen, de heren van Herlaer ooit uitgevaardigd hebben, maar die in de loop van vele jaren zeer verwaarloosd zijn, opnieuw te bekrachtigen. Dit, om onze stad Ameide in stand te houden en om onze goede lieden en onderdanen, burgers en burgeressen, die binnen onze stad wonen, of die er nog komen te wonen, te helpen en te beschermen.

Die rechtsregels namelijk, en ook de notities aangaande die rechten en plichten zijn door langdurige veronachtzaming verwaarloosd. Daarom zijn ze maar van weinig waarde, zodat men er momenteel niets mee kan beginnen. Dit nu hebben wij hebben uitstekend begrepen.

Het is dan ook niet juist dat we de eenvoudige, onschuldige en goede ingezetenen of toekomstige inwoners, met die verwaarloosde rechtsregels te niet kunnen beschermen. Dat kwaaddoeners, zedelozen, gewetenlozen en ruziezoekers, oftewel het slag dat door veel gelijkgezinden omgeven is, tegen een geringe boetedoening zo maar goede en allochtone mensen in elkaar kunnen slaan, verjagen en molesteren, op die punten namelijk loopt onze wetgeving behoorlijk achter de realiteit aan. En daarmee

¹ autonomie

² beschermen

³ burger met burgerrechten

⁴ > moghen = vermogen; kunnen

⁵ zedeloze

⁶ ruziezoekers

⁷ afstammelingen

⁸ verwanten

⁹ verouderd; uit de tijd

syns ende onse meninghe ummer niet en is dat alsoe willen te hebben off te lyden.

Soe ist dat wy Reynolt heer tot Brederode, tot Gennip tot Vianen ende ter Ameyde wt goeden wael beraden ende overdachten sinne ende onsen vryen wille, by goetduncken onser maghen ende rade ende anders onsen trouwer vrunden, ons bedacht ende beraden hebben om onse stede ende onse trouwe luyden ende ondersaten daer in gheseten hore vryheden, rechten ende handtvesten te vernyen¹⁰, te stedyghen¹¹, te vestyghen ende te confirmeren met desen onsen brieven ende te verbeteren, daer onse gherechtsluyden nu ter tyt ende hier nae op gheedt¹² sullen worden, wt te rechten ende te wysen van allen punten hierin bescreven alsoe hier nae bescreven volcht, erffelick duerende.

kunnen we geen vrede hebben.

Daarom hebben wij, Reinoud, heer van Brederode, Gennep, Vianen en Ameide in harmonisch overleg met familie, vrienden, en raadgevers overdacht op welke wijze de rechtsregels van onze stad ten behoeve van onze trouwe onderdanen vernieuwd en verbeterd konden worden om ze daarna rechtsgeldig te maken. Dan kunnen onze gerechtsdienaars daar te gelegener tijd op worden beëdigd en aan de hand van de hieronder vermelde punten recht spreken, althans zolang onze familie hier de baas is.

1. In den eersten so gheven wy, vestyghen ende steden, ende confirmeren onser stede van der Ameyden een vryheyt alsoe verre ende alsoe wyde alsoe die graft onser stede voirsch. begrepen heeft, streckende inder Lecke toe, soe die van oudts haer gecomen is.
2. Voert soe gheven wy alle die ghene die rechts begheren binnen der vryheyt onser stede voirsch. dat men hem recht ende vonnisse doen sal van onsen scepenen¹³ nae den recht onser stede voirsch dat wy nu hem ghegeven hebben.
3. Voert soe gheven wy alle die ghene, die in onser stede vryheyt mitter woenen comen ende mitterwoenen blyven, een halff jaer vry te sitten van schot ende van schulden, die sy buyten den onsen off landen die mit onser stede in eeninghe staen, schuldich syn, ende daer nae te ghelden ghelyck ander onse poorteren ende ondersaten. Ende off sy nae den halven jaer buyten onser stede varen woenen ende daer nae weder quamen, soe soudent sy ghelden van schot ende van schulde ghelyck ander poorter onser stede voirsch.
4. Voert alle saecken die vallen in onsen lande van den Ameyde, te verstaen in den Kerspelen van der Ameide en van Tienhoven dat sal een schoutampt wesen, ende die sullen voir onsen rechter ende scepenen ter Ameyden te recht staen ende sal hoer rechte dinckbank¹⁴ ende maelstadt¹⁵ wesen, ende daer sullen onse scepenen onser stede voirsch. recht off weysen alsoe verre als sy hem bevroeden¹⁶. Ende waren sys niet vroed soe soudent syt steden mooghen drie XIII daeghen.

¹⁰ vernieuwen

¹¹ vaststellen

¹² beëdigd

¹³ wethouders

¹⁴ gerechtshof

¹⁵ plaats, waar recht gesproken wordt

¹⁶ inzicht hebben

Ende waert dat syt daer en binnen niet en wysden, soe souden syt bescreven ende comen daermede by ons ende onsen raetsluyden tot Vyanen. Ende wes wy mit onsen gherecht ende raetsluyden hem van daer aff mede gheven dat sullen sy wysen voir recht ende niet verder daer om te trecken off meerre cost daerom te doen ten ware off wyse vorder daerom seynden. Ende wes redelick cost daer op ghinghe dat soude wesen upden ghenen die in den onrechte viel. Ende men sal die buerluyden van Thienhoven ter Ameyden niet meer besetten, mer men salse voerbieden ende doen hem onser stede recht gelyck of zy binnen woenden ten waer off sy kenlyck wechvaerdich¹⁷ waren.

Van den scepenbrieven en binnen wat tyds dat men daer recht mede versprecken sal.

5. Voert wat drie scepenen mitter schout bezeghelen van schulde, loeffte¹⁸ off willekoir off bekenninge daer off salmen recht doen all onse schoutampt van der Ameyde door ende men sal die scepenen brieve daer off maken ende daer mede rechten in alre manieren soe sy haercomen syn, dan se onse richter mit drie scepenen bezegelen sal.

Alsoe verre als men trecht daer mede versocht of vervolchde, soe en soudmen daer en teynden binnen jaers ende ses weecken naeden dach der betalinghe der selver brieven.

Ende waert dat men daerover binnen jaers ende zes weecken naeden dach der betalinghe der selver brieven gheen recht mede en versocht ende vervolchde, soe en soudt men daer en theynde gheen recht daer mede doen, ende dan en souden sy van gheenre waerde wesen ten ware off yemant sulke brieven van schulde aen bestede die kenlick wech waerdich, wtlandich ware off bedvast laghe.

Soe souden sy trecht daermede versuecken binnen zes weecken dat sy thuys comen waren of dat sy van den bedde op comen waren sonder arch, off daer en teynden souden sy wt hoerre waerden ende machte wesen, als voirsch. is.

Van gestadicheyt der scepenen brieven.

6. Voert wat drie scepenen of meer mit onssen schout bezegelen van erffnisse in den schoutampt voirsch. dat sal vast ende ghestade wesen, wtgenomen van leengoede, dat recht pleecht voir den heer ende syn mannen daerment off hout.

Van der comans rechten.

7. Voert soe salmen alle comannen, die van buyten coemt ende vercoept syn goet, eenen onvertoecht recht doen overdwers nacht¹⁹.

Ende waert dat men den coman pandt scatte die men driven off draghen mocht, die sullen den derden penninck beter wesen, ende die panden sal die coman houwen tot des anderen daghes nae dat hy hem by scepenen ghescat syn, soe mooghen wy die panden lossen om den hoofstal, willen wy.

Ende lossen wy dan niet of yemant van onser weggen, soe machse die coepman wech vueren off synen wille daer mede doen.

(wordt vervolgd)

---

¹⁷ snelrecht

¹⁸ beloften(?)

¹⁹ voor het aanbreken van de volgende dag(?)

*Denken aan wat verboden is
Zeggen wat niemand wil horen
Ondanks angst en verdrukking
Sterk blijven
Anders gaat verzet verloren*

*Hopen dat als je morgen wakker wordt
Ellende alleen bestaat in verhalen
Dat oorlog slechts een boze herinnering is
En de wereld bestaat uit zonnestralen*

*Zonder hoop en verzet geen verandering
Een slaaf van pijn en macht
Maar zo langer er diep van binnen
Het lef is om te protesteren
Is er kracht
En zal vrijheid het van de oorlog winnen*

Tot de doden

*Wij kunnen u niet meer bereiken,
wij komen een zintuig te kort,
wij leggen ons neer bij de feiten,
dat u minder en minder wordt.*

*De enkele keren dat je
In dromen ons nog verschijnt,
Wordt ge al ijler en ijler
tot je voor altijd verdwijnt.*

*Straten houden uw namen
Voor heden en morgen in stand,
maar wij, kinderen, brengen
ze niet meer met u in verband.*

*Het land ligt nog net als het toen lag
van polder tot polder te kijk;
de mensen die erin wonen
blijven zichzelf gelijk.*

*Maar éénmaal per jaar is de stilte
tot de hemel toe van u vervuld
En belijden wij zonder woorden
onze dankbaarheid, onze schuld*

Gedicht 1 is vorig jaar gemaakt en voorgedragen door de 16-jarige Tessa Lansu in Nationaal Monument Kamp Vught. Gedicht 2 stamt uit 1983 en is van Ed Hoornik .

Bij de Dodenherdenking op 3 mei te Ameide zijn deze voorgedragen door leerlingen van de plaatselijke basisscholen: resp. Robbert Bakker en Sanne van der Horst.

